

Zaterdag 17 maart 1917 – ochtendeditie

Hulpverlening in België.

Naar wij vernemen, heeft de minister van buitenlandse zaken de tussenkomst van de rectores magnifici ingeroepen, ter verkrijging van de medewerking van een aantal studenten, bereid zich tijdelijk in dienst van de Commission for Relief in Belgium te stellen ter eventuele vervanging van de thans daar werkende Amerikanen.

Uit België.

We bekomen nog steeds geregeld onze 600 gram suiker elke maand. Deze hoeveelheid, per kop juist 20 gram per dag, schijnt gering voor een aantal Belgen, die voor de oorlog veel ruimer suiker gebruikten. Al de andere landgenoten echter, zij enkel uitgesloten, die hun suiker maar liever aan opkopers overlaten en zo de openbare voeding grote schade berokkenen, zijn nu eerst eigenlijk voorgoed gaan suiker eten en bevinden het een uitstekend, aangenaam, zeer lekker voedsel. Want het aantal gezinnen, waar nagenoeg geen suiker werd verbruikt, omdat men het te duur vond, was groot in het land dat elk jaar 60.000 ton gebruikte, voor 1903, toen de suiker nog werd geslagen met de ongehoorde belasting van 51 frank per 100 kilo.

Het is nu te voorzien dat dezen, die thans minder suiker hebben dan vroeger, en dezen, die het zijn gaan waarderen, de koppen na de oorlog zullen bijeensteken om de regering te dwingen ook de verminderde belasting van 20 frank, op 1 september 1903 zo geruchtmakend ingevoerd, nog te minderen of geheel te doen verdwijnen.

Wij hebben nog bij de honderd suikerfabrieken, ik schreef het u reeds vroeger, waaronder een aantal grote, bv. de fabrieken van Tienen met hun reusachtige stapelhuizen en de centrale van Wanze, die,

over een hele streek verspreid, 13 rasperijen heeft, welke haar het uitgekookte sap tot verdere bewerking langs ondergrondse buizen aanvoeren. Wij hebben bovendien vroeger miljoenen kilo's bieten in Zeeland verschillende jaren lang aangekocht, om ze meer dan 100 kilometer ver, binnen ons gebied, te kunnen verwerken tot suiker. Zo zorgzaam zijn we, om nog niet te spreken van wie weet hoeveel duizenden kleine en grote boeren, wonend en bieten telend binnen de streek van midden België, waar de kleigrond vruchtbaar is als misschien geen andere in de wereld. Bij elk klontje suiker dat we voor de oorlog tot voedsel lieten versmelten, moesten we dan nog boos worden om die lastige en onbegrijpelijke belasting van 20 F de zak van 100 kilo. "Waarom dan toch?", vraagt men mij. Laat ik zeggen. Al onze hier te lande niet verbruikte suiker ging naar Engeland. De fabrikant echter, die zijn belasting van 20 F betaalde telkens wanneer de tolbeambten vaststelden – de tolbeambten zijn dag en nacht aanwezig in de fabriek – dat één zak de suikerzolder verliet voor de openbare stapelhuizen van Tienen of Antwerpen, ontving die 20 F weer voor elke zak aan Engeland verkocht.

Zo behoeft men geen wiskundige te zijn om te snappen, dat Engeland goedkoper onze suiker at dan wij en dat ditzelfde Engeland met Huntley en Palmersgebak, uit onze suiker bereid, hier zegepralend de mededinging kan volhouden met onze grootste beschuitbakkers, zoals De Beukelaer te Antwerpen. De Belgen zijn toch ontzettend zoete lammetjes, vooral als anderen voordeel halen uit hun eigen suiker, dat hun moeders en kinderen zo goed zou voeden.

We kunnen met cijfers, hier in de pers openbaar gemaakt, bewijzen, dat vermindering van belasting voor ons, sedert 1903, vermeerdering van verbruik tot gevolg heeft gehad. Wij geven het gewicht op in tonnen van 100 kilo.

- A. Huiselijk gebruik, van 1 september 1912 tot 31 augustus 1913, geraffineerde, suiker, gekristalliseerde suiker, kandijnsuiker, potsuiker, enz. samen 102.630; van 1 september 1913 tot 31 augustus 1914, 99.449; van 1 september 1914 tot 31 augustus 1915, 131.936; van 1 september 1915 tot 31 augustus 1916, 75.932.
- B. Ander gebruik. Vervormde suiker, suiker voor confituurfabrieken, suiker als veevoeder, suiker voor de nijverheid, over dezelfde periode, totaal verbruik; 112.260; 109.331; 150.677 en 93.417.

Voor de oorlog werd nagenoeg de helft van onze suiker uitgevoerd. Toch blijkt uit de opgaven, dat we in 1913 juist 52.000 ton suiker meer verbruikten dan in 1903, in 1914 nog 40.000, in 1915 weer 90.000 en in 1916 nog 33.000 ton. Enkel twee suikerfabrieken, die van Waasten en van Snaaskerke, beide in de gevechtszone der provincie West-Vlaanderen gelegen, hebben moeten stilliggen. Al de andere hebben in de twee eerste oorlogsjaren met vertraging kunnen werken. De met suikerbieten beplante oppervlakte, wat verminderd in 1915, steeg weer in 1916 en wel met bijna een vijfde boven het peil van het vorig jaar. Gebrek aan krachtmest en het doorslechte weer van heel de zomer, verleden jaar, hebben de opbrengst per hectare verminderd van 30.000 tot ietwat boven de 20.000 kilo.

Misbruik en overdreven prijzen in de suikerhandel, hebben er reeds in 1915-1916 toe geleid al het suiker aan te slaan en het volk te rantsoeneren, om iedereen de hoeveelheid suiker te verzekeren, waarop hij volgens de opbrengst recht heeft. De 600 gram, die we maandelijks krijgen, rantsoen dat geregeld het hele jaar zal worden uitgereikt, maakt maar even de helft uit van de voorraad suiker. De andere helft wordt voorbehouden om in de aanstaande zomer de confituur- en kunsthonigfabrieken te voorzien, die dan ook hun

opbrengst aan de voedingsdienst zullen moeten afstaan. Wie aan huis confituur maakt, zal ook wel suiker bekomen.

Zo beschikken we thans over 20 gram suiker per kop en per dag, zijnde vier klontjes. Dit suiker kost 1,02 F per kilo. Gekristalliseerd suiker kost 0,91 F, confituur zal 1 F tot 1,50 F; kunsthoning met 75 % suiker zal 0,90 F; bietenstroop 0,65 F en fruitstroop 1,45 F per kilo kosten.

De sluikehandel zal nog wel in het duister, alhoewel zeer verdoken, aan gang blijven, zodat het ons niet mag verwonderen, zo de beurs toch nog voor de dag zou komen met geringe hoeveelheden tegen 6 F per kilo. Gerust mag trouwens het volk wel zijn. Het zal suiker hebben en ook ander voedsel, in ruime mate met suiker bereid. Het laatste oorlogsjaar ... zegt men!

Zaterdag 17 maart 1917 – avondeditie

Entente en Centralen.

Het is de staatshoofden van de rijken, die aan de kant der entente vechten, tot dusver niet voor de wind gegaan ofschoon het in verband met hun groot aantal nu weer niet zo erg is. De tsaar is van de regering verwijderd, of heeft, zoals het in zijn manifest wordt te verstaan gegeven, zich uit vaderlandsliefde teruggetrokken.

De koningen van Engeland en van Italië en president Poincaré genieten een vrijwel ongeschokte positie. Wel is een deel van Frankrijk door de vijand bezet.

Maar de koningen van België en van Roemenië zijn nog slechts meester in een klein gedeelte van hun land. Het niet door de Duitsers

bezette gebied van België is miniem; terwijl dat van Roemenië nog slechts ongeveer 1/3 van het geheel bedraagt.

Koningen zonder land zijn: de koning van Servië en de koning van Montenegro. Daarentegen hebben Portugal en Japan geen territoriale verliezen te boeken.

Tegenover deze verliesposten aan entente-kant (misschien blijkt de verjaging van de tsaar tenslotte een winstpost voor de entente) staan aan de zijde der centralen eveneens grote territoriale verliezen, bv. de Duitse koloniën, een stuk van Galicië, grote gedeelten van Mesopotamië en Arabië, grensgebieden van Oostenrijk bij de Italiaanse grens.

Een verlies dat ten koste komt van de gehele neutrale wereld is het teloor gaan van de vrije vaart buitengaats.

Bijzonder zwaar beproefd worden twee neutralen, die met de wereldoorlog niets te maken wilden hebben; maar die nu moeten toezien dat er op hun gebied verwoed gevochten wordt door anderen, en dat er met hun belangen en rechten allerwillekeurigst wordt omgesprongen, namelijk Griekenland en Perzië.

De positie van deze landen lijkt in vele opzichten op die van België, dat ook tegen wens en zonder schuld in de ellende werd betrokken. Het verschil is, dat thans Belgische troepen tegen de Duitsers vechten, terwijl Griekenland en Perzië niet – tenminste niet officieel – aan de oorlog deelnemen.

Indien ook de Verenigde Staten en China actief aan de oorlog gaan deelnemen, is er geen reden waarom niet nog anderen dat voorbeeld zouden gaan volgen.

Het Zuidpoolcontinent zal er echter wel buiten blijven. Daar wonen geen mensen.

Van wanhoop tot zelfmoord is de titel van het artikel in Vrij België, waarin Frans van Cauwelaert het jongste optreden van de Vlaamse activisten bespreekt. Het vangt aldus aan:

Het activisme is door zijn noodlot tot zijn onvermijdelijke uiterste gebracht. Met de mond vol loyalisme, tot ontrouw; in een waan van zelfstandigheid tot dienstbaarheid. Het activisme is niet langer een Vlaams werk, het is geworden een staatkundig werktuig in vreemde hand. Het wacht op bevelen.

Ik erken onmiddellijk en voeg er rechtvaardigheidshalve bij, dat de meesten, welke onder een of andere vorm hun sympathie voor het activisme hebben uitgesproken, deze gevolgen niet hebben voorzien en ze aanvankelijk, als onwaardig aan hun Vlaamse vroomheid, ver van zich zouden hebben geslingerd. Ik ben overtuigd, dat velen nu nog duizelen onder de slag door de Raad van Vlaanderen zo onverwachts aan hun dromen toegebracht, of liggen te worstelen met zichzelf, tussen de kracht van hun eerlijk gemoed en de macht van de eerste misstap, over de richting die zij voortaan zullen kiezen. Maar wie met koel hoofd en voorafgaandelijk overleg de politiek van het activisme, plaatste in de volle drang der oorlogsgebeurtenissen, zoals ze zich over ons land afwikkelen, kon geen ogenblik twifelen of het moest verkeerd eindigen, en, al is de les te duur en te pijnlijk, zo moet onze Vlaamse Beweging dienen in de toekomst.

Aan het artikel ontlene wij verder nog het laatste gedeelte:

Een hervorming met de anti-Duitse haat bezwaard, hoe weldadig zij op zichzelf ook moge zijn, is moeilijker na de oorlog in stand te houden dan in het licht der bevrijding nieuw te verwezenlijken. Was

het volk er zover mee ingenomen, dat het er met zijn wil zou achterstaan, dan was het onverantwoordelijk om op deze hervorming het merk van de vijand te plaatsen. Verwachtte men het volk er tegen, dan was het bovendien een dwaasheid of ... het moest uitlopen waar het nu op uitgelopen is, een bondgenootschap met de Duitse wapens. De weg was immers op voorhand logisch afgebakend, en het heeft waarachtig aan "Vrij België" niet gelegen indien deze open weg niet door allen tijdig is erkend. De samenwerking met de Duitsers voor de invoering van bestuurlijke scheiding moest bv. noodzakelijk naar de poging leiden om de Vlaamse kwestie aanhangig te maken bij vredesverdrag, en – daar medewerking in deze alleen van Duitsland en zijn bondgenoten kon worden verwacht – naar het besluit om de oplossing van onze taalstrijd en onze toekomst als volk op blijvende wijze te plaatsen onder "de Duitse hoede". Wat deze Duitse hoede betekent, kan nu de meest verblinde de ogen uitsteken.

Wij zullen niet onderzoeken in hoeverre de bekende aanhangers van het activisme deze gevolgen als gevolgtrekking van hun beginsel hebben voorzien. Het is nog niet het uur der individuele verantwoordelijkheden en de geheimzinnigheid die om geheel het bezette land hangt is veel te ondoordringbaar. Maar het lijdt geen twijfel, dat de werkelijke drijvers van het activisme op voorhand verzoend zijn geweest met gebeurtenissen, als deze van de Raad van Vlaanderen te Berlijn. Deze drijvers zijn echter niet hoofdzakelijk Vlamingen geweest, maar huizen ten dele in de Duitsgezinde kringen van Nederland. Van hier is een aanzienlijk gedeelte van het geld toegevloeid, waarop de meest bedrijvige der activisten hebben geteerd. In deze kringen is het programma opgesteld of in het Nederlands vertaald, dat de politieke onbezonnenheid van Vlamingen moest leiden.

Voortaan echter zit de leiding van het activisme te Berlijn. Het blijft niet langer, zelfs niet in de vorm, een samenwerking met de bezettende macht, als tijdelijke beheerder van ons Belgisch huishouden, de Raad van Vlaanderen is gegaan naar Berlijn, en heeft zijn ordewoord genomen bij de Rijkskanselier. Zijn politiek is geworden Duitse Rijkspolitiek en kan door de Vlaamse Beweging, welke haar kracht steeds heeft gevonden in de zelfopoffering van haar aanvoeders en in de vrijheid van onze volkswil niet worden erkend.

Tegenover deze onbetwistbare feitelijkheid, moet ieder activist definitief zijn weg kiezen. Moge het de weg van de terugkeer zijn.